

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ "Д.А.ЦЕНОВ" - СВИЩОВ

Факултет "Финанси"	Катедра "Обща теория на икономиката"
-------------------------------------	---

Утвърждавам:

Декан: .....
проф. д-р Андрей Захариев

Приета от ФС, с Решение № 1 от 2020-09-11 г
Приета от КС, с Решение № 1 от 2020-09-08 г

УЧЕБНА ПРОГРАМА

на

Учебна дисциплина

"Институционална икономика"

Код на дисциплината: ФФ-КОТИ-Б-312

Брой кредити по учебен план: (6)

Код на документа:
УД/УПР-ФФ-КОТИ-Б-312
Версия:

Образователно-квалификационна степен:

БАКАЛАВЪР

Форма на обучение:

РЕДОВНА/ЗАДОЧНА/ДИСТАНЦИОННА

Език: **български**

I. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБУЧЕНИЕТО

Часове учебна заетост (семестър с продължителност 14 седмици)

Таблица № 1

Учебна заетост /аудиторна и извънаудиторна/	Редовна форма на обучение	Задочна форма на обучение	Дистанционна форма на обучение
1. Аудиторна заетост (АЗ)	56	28	56
1.1. Лекции			
- Присъствен период	28	14	2
- Синхронни и асинхронни онлайн лекции	0	0	26
1.2. Семинарни занятия			
- Присъствен период	28	14	2
- Синхронни и асинхронни онлайн консултации	0	0	26
2. Извънаудиторна заетост (ИАЗ)	94	122	94
2.1. Самостоятелна работа (50% от ИАЗ)	47	61	47
2.2. Академични задания (50% от ИАЗ)	47	61	47
2.2.1. Курсови разработки и проекти	0	0	0
2.2.2. Есета/доклади	30	40	0
2.2.3. Казуси и делови игри	0	0	0
2.2.4. On-line тестови и изпитни модули	17	21	47
Всичко:	150	150	150

Схема за формиране на крайната оценка по дисциплина

Таблица № 2

Критерий	Тежест на критерия (% от комплексната оценка)		
	Редовна форма на обучение	Задочна форма на обучение	Дистанционна форма на обучение
1. Изпълнение на ангажименти през семестъра, в т.ч.:	50	50	50
1.1. Посещение на учебни занятия	15	10	0
1.2. Семестриални контролни	25	0	0
1.3. Академични задания	10	40	50
2. Семестриален изпит Начин на осъществяване: Тестове.	50	50	50
Общо за дисциплината:	100%	100%	100%

II. АНОТАЦИЯ

2.1. Цел на курса

В дисциплината "Институционална икономика" се изучава взаимодействието между хората в среда на ограничени ресурси и разпределителни конфликти, съобразно институционалния ред в икономиката. Институционална теория обяснява как взаимодействието между институциите (правилата, ограниченията) и организациите (групи, обединени от преследването на общи цели) оказва влияние върху функционирането на икономиката. Чрез този учебен курс се допълват и разширяват знанията, получени при изучаването на дисциплините "Микроикономика", "Макроикономика" и "Икономически теории".

2.2. Предварителни изисквания

Познания по Макроикономика, Микроикономика и Икономически теории.

2.3. Използвани методи на преподаване

2.3.1 Редовна и задочна форма

Лекции, дискусии и дебати, тестове за самопроверка и текущ контрол.

2.3.2 Дистанционна форма

В процеса на преподаване на дисциплината се използват следните методи: он-лайн асинхронни методи; консултации и дискусии; он-лайн самопроверка на знанията; он-лайн електронен тест за текущ контрол и др.

2.4. Очаквани резултати

Ползите от изучаването на теорията по Институционална икономика се свързват с опознаване ролята на институтите и организациите; на транзакционните разходи за икономическото развитие; институционалните изменения, зависимостта от избрания маршрут и различията между държавите. В практически аспект придобитите знания могат да послужат за оценка на състоянието и проблемите на институтите и организациите на микро и макрониво; ролята на транзакционните разходи по сделки за нивото на ефективност на икономическата дейност, както и влиянието на договорните отношения в рамките на фирмата като икономическа организация.

III. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ДИСЦИПЛИНАТА

1. Prague University of Economics 2. Cambridge University of Economics 3. Colleges of the University of London 4. УНСС - София 5. ИУ - Варна

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Редовна форма на обучение		Задочна форма на обучение		Дистанционна форма на обучение	
	л	у	л	у	л	у
Тема 1. Въведение в институционалната икономика						
1.1. Институционализмът: същност, корени и етапи на развитие 1.2. Обща характеристика на „стария“ институционализъм 1.3. Основоположници и основни течения на „стария“ институционализъм – Т. Веблен, Дж. Комънс и У. Митчъл 1.3.1. Социално-психологически институционализъм на Торстейн Веблен 1.3.2. Социално-правен и конюнктурно-статистически институционализъм. Възгледи на Дж. Комънс и У. Митчъл	4.00	4.00	2.00	2.00	4.00	4.00

Теми	Редовна форма на обучение		Задочна форма на обучение		Дистанционна форма на обучение	
	Л	У	Л	У	Л	У
Тема 2. Модели на поведение на човека в икономиката						
2.1. Модел на икономическия човек в ортодоксалната неокласическата икономическа теория 2.2. Рационално поведение – пълна и ограничена рационалност 2.3. Поведенчески предпоставки на институционалния анализ	2.00	2.00	1.00	1.00	2.00	2.00
Тема 3. Нормата: резултат от рационалния избор или абсолютна детерминанта на действията						
3.1. Определение на понятието „норма“ 3.2. Теория на обществения избор: нормата като резултат на рационалния избор 3.3. Икономика на съгласението: нормата като предпоставка за рационално поведение 3.4. Рационалност, основана на процедурата	2.00	2.00	1.00	1.00	2.00	2.00
Тема 4. Неопределеност и риск в институционалния анализ						
4.1. Икономическа неопределеност: понятие, източници и граници 4.2. Видове икономическа неопределеност 4.3. Рискът в икономическата дейност 4.4. Управление на риска 4.5. Проблемът за координацията	2.00	2.00	1.00	1.00	2.00	2.00
Тема 5. Институтите - основно понятие в институционалната теория						
5.1. Класически възгледи за природата на институтите 5.2. Съвременни разбирания за природата на институтите. Правила на "играта" 5.3. Функции на институтите 5.4. Формални и неформални институти 5.5. Алтернативни институти	2.00	2.00	1.00	1.00	2.00	2.00
Тема 6. Икономическата неопределеност и ролята на институционалния фактор при нейния анализ						
6.1. Постановка на проблема 6.2. Проблемът за неопределеността в теориите на Л. фон Мизес, Фр. Найт и Фр. фон Хайек 6.3. Икономическата неопределеност и практическата приложимост на неокласическия анализ в светлината на институционалния подход 6.4. Проблемът за интегрирането на институционалния фактор в неокласическата икономическа теория	4.00	4.00	2.00	2.00	4.00	4.00
Тема 7. Институционални изменения						
7.1. Механизми на институционалните изменения 7.2. Държавата и институционалните изменения 7.3. Институционалните изменения в условията на пазарен преход	2.00	2.00	1.00	1.00	2.00	2.00
Тема 8. Теория на транзакциите						
8.1. Транзакциите – основен елемент на институционалния анализ 8.2. Класификация на транзакциите според Дж. Комънс: транзакции при сделките, управлението и рационализацията 8.3. Концепцията на О. Уйлямсон за транзакциите 8.4. Параметри на транзакциите – честота, неопределеност, специфичност на активите 8.5. Фундаменталната трансформация: същност на явлението и фактори за възникване	2.00	2.00	1.00	1.00	2.00	2.00

Теми	Редовна форма на обучение		Задочна форма на обучение		Дистанционна форма на обучение	
	Л	У	Л	У	Л	У
Тема 9. Теория на транзакционните разходи	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
9.1. Същност и видове транзакции 9.2. Същност на транзакционните разходи 9.3. Външни ефекти на транзакционни разходи. Теоремата на Коуз 9.4. Транзакционните разходи и договорни отношения						
Тема 10. Фирмата като икономическа организация	3.00	3.00	1.00	1.00	3.00	3.00
10.1. Фирмата в неокласическата теория 10.2. Контрактна /Договорна/ теория за фирмата 10.3. Теорията "принципал - агент" 10.4. Алтернативни цели на фирмата						
Тема 11. Институционална теория на държавата	3.00	3.00	1.00	1.00	3.00	3.00
11.1. Подходи за обяснение на държавата и нейното възникване 11.2. Неокласическа теория на държавата на Д. Норт 11.3. Модели на държавата - "стационарен бандит" и "нестационарен бандит" 11.4. Подходи за ограничаване монополната власт на държавата						
Общо:	28	28	14	14	28	28

V. ИЗПОЛЗВАНИ УЧЕБНО-ТЕХНИЧЕСКИ СРЕДСТВА

Наименование на Учебно-техническото средство	Използвани учебно-технически средства по вид на занятията	
	Лекции	Семинарни занятия
1. Мултимедийни системи за презентиране	X	X
2. Интернет	X	X
3. Специализирани програмни продукти:		
3.1	X	X

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ И НОРМАТИВНИ ИЗТОЧНИЦИ

6.1. Основна литература

1. Бухолц, Т., Живи идеи от мъртви икономисти. С., Хр. Ботев, 1993.
2. Вебер, М., Избранные произведения. М., Прогресс, 1990.
3. Веблен, Т., Теория праздного класса, М., Прогресс, 1994.
4. Капелюшников, Р., Экономическая теория прав собственности. М. ИМЭМО, 1990.
5. Кейнс, Дж. Общая теория на заетостта, лихвата и парите, С., Хр. Ботев, 1993
6. Коуз, Р., Проблема социальных издержек, М., Дело, 1993.
7. Коуз, Р., Природа фирмы, М., Дело 1993.
8. Козлова, К., Институционализм в американской политэкономии. М., Наука, 1987.
9. Кънев, М. и др., Икономически теории /прозрения и пристрастия на великите икономисти/. АБАГАР, 2000.
10. Кънев, М., Преходът към пазарна икономика - обусловеност, референтни модели и политика. Икономически изследвания. 2000, кн. 2.
11. Кънев, М., Втората еврореволюция на Балканите. Народостопански архив. 2002, кн.4.
12. Кънев, М., Глобализация и национален интерес. Икономика. 2004, кн.1.
13. Марков, М. Учебен речник по институционална икономика : А-Я / Марчо Янакиев Марков . - София : Издателски комплекс - УНСС, 2012 . - 148 с.

14. Найденова, Сн., Панорама на институционалната икономическа мисъл. АБАГАР, 2004.
15. Найт, Фр. Риск, неопределенност и прибыль. М., ДЕЛО, 2003.
16. Норт, Д., Институции, институционална промяна и икономически резултати. С., ЛиК, 2000.
17. Олейник, А., Институционална икономика. М., ИНФРА, 2000.
18. Тарушкин, А., Институционална икономика. М., ПИТЕР, 2004.
19. Одинцова М. И. Институционална икономика. Учебно пособие. 3-е изд. М.: ГУ-ВШЭ, Издателски дом на Государственного университета — Высшей школы экономики. М. 2009.
20. Институционална икономика: нова институционална икономическа теория. Под общ ред. Д.э.н. проф. Аузана, А.А. – М.: ИНФРА-М, 2007.
21. Кузьминов Я.И., К. А. Бендукидзе, Юдкевич М.М. Курс институционална икономика. Изд. дом ГУ ВШЭ, М., 2006.

6.2. Допълнителна литература

1. Лазаров, Р., Модернизация или догонващо развитие – ролята на институциите. - Народостопански архив, Свищов, 2003, кн.4, с.19– 23.
2. Лазаров, Р., Относно модернизацията на икономиката в светлината на интегрирането на институционалния подход към неокласическата теория, Икономически изследвания, изд. на ИИ при БАН, СА “Д. А. Ценов” – Свищов и ИУ Варна, 2003, бр. 1, с. 110 – 129.
3. Лазаров, Р. Модернизация и пазарен ред. С., ЛиК, 2005
4. Лазаров, Р. Институционалния подход и неокласицизма в икономическата теория и практика / Румен Лазаров. // Финансите и стопанската отчетност - състояние, тенденции, перспективи : Юб. междунар. научнопракт. конф. 25-26.10.2013 г. : 60 г. Фак. "Финанси" и Фак. "Стопанска отчетност" : Т. 1. Сборник доклади. - Свищов : АИ Ценов, 2013, с. 467-473.
5. Марков, М. Глобализацията и развитието на икономическите институции / Марчо Марков. // Икономически алтернативи, 2009, N 4, с. 38-45.
6. Нельсон, Р., С. Уинтер, Эволюционна теория на икономическите промени. М., ДЕЛО, 2002.
7. Нестеренко, А., Экономика и институционална теория. М., УРСС, 2002.
8. Нуреев, Р., Теории на развитие. Вопросы экономики. 2000 №№ 4,5,6.
9. Проданова, А., Институционалната определеност като фактор при взаимодействието между икономика и политика. Икономически изследвания, 2003, кн. 1.
10. Седларски, Т. Институционална еволюция на обществата към отворен достъп и пазарна размяна? / Теодор Седларски. // Икономически и социални алтернативи, 2012, N 3, с. 81-102.
11. Седларски, Т. Професор Георги Данаилов - предвестник на институционализма в България / Теодор Седларски. // Годишник на Софийския университет Св. Климент Охридски. Стопански факултет, 2012, с. 5-23.
12. Седларски, Т. Неформални институции, идеологии и транзакционни разходи / Теодор Седларски. // Социологически проблеми, XLI, 2009, N 3-4, с. 139-155.
13. Седларски, Т. Еволюция на теорията на институционалната промяна на Д. Норт / Теодор Седларски. // Икономически алтернативи, 2010, N 2, с. 82-95.
14. Тамилина, Л. и др. Деформации на институти на транзитивна икономика: причини и последици / Л. Тамилина, Е. Бакланова. // Экономист (Москва), 88, 2012, N 5, с. 77-90.
15. Уильямсон, О., Фирми и рынок. Современная экономическая мысль. М., Прогресс, 1981.
16. Уильямсон, О., Экономические институты капитализма, СПб, Лениздат, 1996.
17. Хайек, Фр., Фаталната самонадеяност /Грешките на социализма/. Отворено общество, 1997.
18. Хайек, Фр., Пътят към робството. С., 2004.
19. Иншаков, О. Институция и институт: проблеми на категориална диференциация и интеграция. Экономическая наука современной России. 2010.
20. Vitola, Alise et al. Institutions and Industrial Revolution / Alise Vitola, Mija Senfelde. // Икономиката и управлението в XXI век - решения за стабилност и растеж : Междунар. юбил. науч. конф., 8-9. 11. 2011 г. : Сб. докл. : Т. 6. - Свищов : АИ Ценов, 2011, с. 282-288.

6.3. Нормативни документи

- 1.

6.4. Интернет ресурси

1. Норт, Д., Вклад неинституционализма в понимание проблем переходной экономике. [www. //Wider.uni. edu./](http://www.wider.univie.ac.at/)
2. Земцова, Л. В. Институциональная экономика. Томск, 2012.
http://old.tusur.ru/export/sites/ru.tusur.new/ru/faculties/ekf/distant-education/metodica/institut_economika.pdf
3. Институциональная экономика. Силин, В. В., Улицкая, Н. М. Москва 2012.
<http://martit.ru/images/stories/umk/inst-economy-book.pdf>
4. Institutional Economics An Introduction
5. Dimmelmeier, A. und Fr. Heussner. Institutional Economics

Съставил/и: .....

(Доц. д-р Румен Лазаров)

Ръководител катедра: .....

доц. д-р Людмил Несторов